קְנָאַת סוֹפְרִים [–מלמדי תינוקות] תַּרְבֶּה חָכְמָה, שמאחר שיראים הם זה מזה, נזהרים יותר באומנותם.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, וּמוֹדֶה רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ הסובר שרשאי בן העיר לעבב על בן עיר אחרת, בְּרוֹלְיָן הַמַּחֲזִירִין [–מסתובבים] בָּעֲיָירוֹת למכור תכשיטי נשים, דְּלֹא מָצֵי בן העיר מְעַבֵּב עליו, דְּאָמַר מַר, עֶזְרָא תִּקֵּן לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל שֶׁיְּהוּ רוֹכְלִין מַחֲזִירִין בָּעֲיָירוֹת, כְּדֵי שֶׁיְּהוּ תַּכְשִׁיטֵי מְצוּיִין לִבְנוֹת יִשְׂרָאֵל. וְהָנֵי מִילֵּי לְאַהְדּוּרֵי – אמנם אין הרוכלים רשאים אלא לסבב בעיר ולמכור, אֲבָל לְאַקְבּוּעֵי – לקבוע חנות בעיר לא.

וְאִי רוכל זה צוּרְבָא מֵרַבָּנָן [–תלמיד חכם] הוּא, הטרוד בלימודו ואין דרכו לסובב בעיר, אֲפִילּוּ לְאַקְבּוּעֵי נַמִּי – רשאי הוא אף לקבוע את חנותו בעיר, כִּי הָא דְּרַבָּא שָׁרֵא [–התיר] לְהוּ לְרַב יְאוּשָׁיָה וּלְרַב עוֹבַדְיָה לְאַקְבּוּעֵי, דְּלֹא בְּהִלְכְתָא – שלא כפי עיקר הדין, אלא לפנים משורת הדין, מַאי טַעְמָא, כֵּיוָן דְּרַבָּנָן נִינְהוּ אָתוּ לְמֵרְדּוּ מְגִירְסַיְיהוּ – עלולים הם להבטל מלימודם אם יהא מוטל עליהם לסובב בבתים.

הגמרא מביאה שני מעשים הנוגעים להלכות אלו: הֲנָהוּ דִּיקְלַאֵי לְבָבֶל – מוכרי סלים, דְּאַיְיתוּ דִּיקְלַאֵי לְבָבֶל – שהביאו סלים למכור בבבל, ויום השוק היה, אָתוּ בְּנֵי מָתָא קָא מְעַכְּבֵי עָלַיְיהוּ – באו בני העיר לעכב בידם שלא ירדו לאומנותם, אָתוּ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִינָא לדין, אָמַר לְהוּ לבני בבל, אנשים אלו מֵעָלְמָא אָתוּ – ממקום אחר באו, וּלְעָלְמָא לִיזַבְּנוּ – וימכרו את סליהם לאנשים הבאים ממקום אחר, ונמצא שאין הם יורדים לאומנותכם.

וְהָנֵי מִילֵּי בְּיוֹמָא דְּשׁוּקָא – אמנם לא נאמר דין זה אלא ביום השוק, אֲבָל בְּלֹא יוֹמָא דְּשׁוּקָא לֹא – אבל בשאר ימים אין אדם הבא מעיר אחרת רשאי למכור את סחורתו בעיר זו. וּבְיוֹמָא דְּשׁוּקָא נַמִּי לֹא אַמְרִינַן אֶלָּא לְזַבּוּנֵי בְּשׁוּקָא – שרשאי הוא למכור את סחורתו בשוק, ששם מתקבצים אנשים רבים שאינם מבני העיר, אֲבָל לְאַהְדּוּרֵי – אך לסובב בין בתי העיר כדי למכור את סחורתו, לֹא – אינו רשאי.

מעשה נוסף: הֲנָהוּ עֲמוֹרָאֵי – מוכרי צמר, דְּאַיְיתוּ עֲמָרָא – שהביאו צמר למכירה לְמקום ששמו פּוּם נַהֲרָא, אָתוּ בְּנֵי מָתָא קָא מְעַכְּבֵי עָלַיְיהוּ – באו בני העיר לעכב עליהם, אָתוּ לְקַמֵּיהּ דְּרַב פַּפָּא לדין, אָמַר לְהוּ למוכרי הצמר, דִּינָא הוּא דִּמְעַכְּבֵי עָלַיְיכוּ – בדין מעכבים בני העיר עליכם שלא תרדו לאומנותם. אָמְרוּ לֵיהּ מוכרי הצמר, אִית לָן אַשְׁרַאי – מכרנו בהקפה לאנשי העיר, וצריכים אנו להתעכב בה עד שנגבה את מעותינו, ובינתיים זקוקים אנו למכור מסחורותינו כדי להתפרנס. אָמַר לְהוּ, זִילוּ זַבְּנוּ שֵׁיעוּר חִיּוּתַיְיכוּ – לכו ותמכרו מן הצמר כפי השיעור הנצרך לפרנסתכם, עַד דְּעַקְּרִיתוּ אַשְׁרַאי דִּידְכוּ וְאָזְלִיתוּ – עד שתגבו את מעותיכם מן בני העיר ותלכו לדרככם.

הגמרא מביאה מעשה בענין עדיפותו של תלמיד חכם במכירת סחורה: רַב דִּימִי מִנַּהַרְדְּעָא אִיְיתֵי גְּרוֹגָרוֹת [–תאנים מיובשות] בְּסַפִּינָה כדי למוכרם, אָמַר לֵיהּ רֵישׁ גָּלוּתָא לְרַבָּא פּוֹק חֲזֵי – צא ובדוק אדם זה, אִי צוּרְבָא מֵרַבָּנָן הוּא נְקֵיט לֵיהּ שׁוּקָא – אם תלמיד חכם הוא 'תפוס לו את השוק', דהיינו, הכרז בעיר שאין אדם רשאי למכור גרוגרות אלא הוא. אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב אַדָּא בַּר אַבָּא, פּוֹק תְּהֵי לֵיהּ בְּקַנְקַנֵּיהּ – צא ו'הרח לו בקנקנו' אם יין הוא או חומץ, דהיינו, בחן אותו בהלכות לדעת אם תלמיד חכם הוא. נָפַק [אָזַל] – יצא רב אדא בר אבא לבחון את רב דימי מנהרדעא, בָּעָא מִינֵּיהּ – ושאל ממנו הלכה זו, פֵּיל שַׁבָּלַי בְּפִיפָּה מִצְרִית [–סל העשוי מנצרים של ערבה] וְהַקְיְאֵהּ [–פלטה] דֶּרֶךְ בֵּית הָרֵעַי, מַהוּ – האם יש לדון סל זה כנתעכל במעי הפיל, ומעתה דינו ככלי העשוי מגללי בהמה שאינו מקבל טומאה, או שלא בטל ממנו שם הכלי שהיה לו מתחילה. לֹא הֲוָה בְּרֵירָה – לא ידע רב דימי להשיב על שאלה זו. אָמַר לֵיהּ רב דימי לרב אדא, מַר נִיהוּ רָבָא – האם אתה הוא רבא. טָפַח לֵיהּ בְּסַנְדָּלֵיהּ – הכהו רב אבא לרב דימי במקל על סנדלו בדרך שחוק, וְאָמַר לֵיהּ בֵּין דִּידִי לְרָבָא אִיכָּא טוּבָא – ביני לרבא ישנו מרחק גדול, מֵיהוּ עַל כָּרְחֵהּ אֲנָא רַבָּךְ וְרָבָא רַבָּה דְּרַבָּךְ – אמנם על כרחך צריך אתה לומר שאני הוא רבך, ורבא [שהוא רבי] הוא רבו של רבך.

ומאחר שלא ידע להשיב לֹא נָקְטוּ לֵיהּ שׁוּקָא – לא הכריזו בשוק שלא ימכור אדם גרוגרות חוץ ממנו, וּפָסְרוּ גְּרוֹגָרוֹת דִּידֵיהּ – ונפסדו הגרוגרות שהביא. אָתָא רב דימי לְקַמֵּיהּ דְּרַב יוֹסֵף, וְאָמַר לֵיהּ, חֲזִי מַר מַאי עָבְדוּ לִי – ראה מה עשו לי במקום זה. אָמַר לֵיהּ רב יוסף לרב דימי, מַאן דְּלֹא שַׁהֵיהּ לְאוּנְיָתָא דְּמַלְכָּא דְּאֵדוֹם – מי שלא התעכב מלהעניש את מואב על שביישו את מלך אדום, אף שאינו מזרע ישראל, לֹא נְשַׁהֵיהּ לְאוּנְיָתֵיהּ – הוא לא ישהה מלהעניש את המבזים אותך. דִּכְתִיב (עמוס ב א) כֹּה אָמַר ה', עַל שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי מוֹאָב וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ, עַל שָׂרְפּוֹ עַצְמוֹת מֶלֶךְ אֱדוֹם לַסִּיד'. דהיינו, שהקפיד הקב"ה על בזיונו של מלך אדום, ששרפו מואב את עצמותיו ועירבום בסיד.

נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַב אַדָּא בַּר אַבָּא – נפטר רב אדא מן העולם. ונחלקו כמה אמוראים מי הוא שגרם למיתתו. רַב יוֹסֵף אָמַר אֲנָא עַנְיֵשְׁתֵּיהּ – אני הוא שהענשתיו וגרמתי למותו, דַּאֲנָא לַטְיֵיתֵיהּ – שאני קיללתיו, בכך שאמרתי לרב דימי שהקב"ה לא ישתהה מלתבוע עלבונו. רַב דִּימִי מִנַּהַרְדְּעָא אָמַר אֲנָא עַנְיֵשְׁתֵּיהּ, משום דְּאַפְסִיד גְּרוֹגָרוֹת דִּידִי, שמחמתו לא הכריזו בשוק שאמכור אני לבדי. אַבַּיֵי אָמַר אֲנָא עַנְיֵשְׁתֵּיהּ, משום דְּאָמַר לְהוּ לְרַבָּנָן – שהיה רגיל לומר לתלמידים, אַדְמַגְרְמִיתוּ נַרְמֵי בֵּי אַבַּיֵי – עד שמכרסמים אתם עצמות בישיבתו של אביי, תּוּ אִכְלוּ בִּישְׁרָא [שְׁמִינָא] בֵּי רָבָא – בואו ואכלו בשר שמן בישיבתו של רבא. דהיינו, בואו ללמוד הלכות מרווחות וברורות בישיבתו של רבא, העדיפה על ישיבתו של אביי. וְרָבָא אָמַר אֲנָא עַנְיֵשְׁתֵּיהּ, [דְּכִי הֲוָה אָזֵיל לְבֵי טַבָּחָא לְמִשְׁקַל אוּמְצָא] – שכאשר היה הולך לחנותו של הקצב לקנות חתיכת בשר, אָמַר לְהוּ לְטַבָּחֵי – היה אומר לקצבים, אֲנָא שָׁקֵילְנָא בִּישְׁרָא מִיקַּמֵּי שַׁמְעֵיהּ דְּרַבָּא – אני ראוי ליטול בשר לפני שמשו של רבא, דַּאֲנָא עֲדִיפְנָא מִינֵּיהּ – משום שחשוב אני ממנו. רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר אֲנָא עַנְיֵשְׁתֵּיהּ, דְּרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק רֵישׁ כַּלָּה הֲוָה – 'ראש כלה' היה, שדורש לרבים בשבתות, כָּל יוֹמָא מִיקַּמֵּי דְּיֵיעוֹל לְכַלָּה – בכל פעם קודם שהיה נכנס למסור שיעורו, מָרְחִיט בַּהֲדֵיהּ רַב אַדָּא בַּר אַבָּא לְשַׁמְעָתֵיהּ – היה חוזר עם רב אדא בר אבא על הדברים, וַהֲדַר עָיֵיל לְכַלָּה – ולאחר מכן היה נכנס למסור את שיעורו.

הַהוּא יוֹמָא – באותו היום [שבו נפטר רב אדא], נַקְטוּהּ [–עכבו] רַב פָּפָּא וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרַב אַדָּא בַּר אַבָּא, מִשּׁוּם דְּלֹא הֲווּ בְּסִיוּמָא – מאחר שלא השתתפו בסיום מסכת בכורות, ולא שמעו את ההלכות שאמר רבא באותה שעה. אָמְרוּ לֵיהּ לרב אדא, אִיתָא לָן הָנֵי שְׁמַעְתָּתָא דְּמַעְשַׂר בְּהֵמָה הֵיכִי אֲמָרִינְהוּ רָבָא – אמור לנו כיצד לימד רבא את הסוגיות של מעשר בהמה. אָמַר לְהוּ הָכִי אָמַר רָבָא וְהָכִי אָמַר רָבָא. אַדְּהָכִי נָגַהּ לֵיהּ [לְרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק] (וְלֹא אָתֵי רַב אַדָּא בַּר אַבָּא) – בינתיים נתאחרה השעה, והגיע הזמן שהיה רב נחמן בר יצחק צריך למסור את שיעורו, ועדיין לא הגיע רב אדא בר אבא, אָמְרוּ לֵיהּ רַבָּנָן [–תלמידי הישיבה] לְרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, קוּם לומר את השיעור, דְּנָגַהּ לָן – שכבר נתאחרה השעה, לָמָּה יָתֵיב מַר – ומדוע יושב הנך וממתין. אָמַר לְהוּ רב נחמן בר יצחק לתלמידים, יָתֵיבְנָא וְקָא מְנַטְרָא לְעַרְסֵיהּ דְּרַב אַדָּא בַּר אַבָּא – יושב אני וממתין עד שתבוא מיטתו של רב אדא בר אבא. אַדְּהָכִי נָפַק קָלָא דְּנָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַב אַדָּא בַּר אַבָּא – בינתיים יצא הקול שנפטר רב אדא בר אבא.

ומסיקה הגמרא: וּמִסְתַּבְּרָא דְּרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק עַנְשֵׁיהּ – מסתבר לומר שרב נחמן בר יצחק הוא זה שנענש רב אדא בר אבא על ידו.

משנה

מִי שֶׁהָיָה כּוֹתְלוֹ סָמוּךְ לְכוֹתֶל חֲבֵירוֹ ונפל, ועתה חפץ הוא לבנותו בשנית, לֹא יִסְמוֹךְ לוֹ כּוֹתֶל אַחֵר – אין הוא רשאי לבנות את כותלו סמוך לכותל חבירו, אֶלָּא אִם כֵּן הֶרְחִיק מִמֶּנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת. וטעם הדבר, שיסוד הכותל מתחזק על ידי הליכת בני אדם בסמוך

המשך בעמוד לז

לכותל, ואם אינו משאיר ריווח ארבע אמות בין הכתלים, אין הולכי דרכים עוברים ביניהם, ונמצא שמונע הוא את חיזוק כותלו של שכנו.

דין נוסף: אדם החפץ לבנות כותל כנגד הַחֲלוֹנוֹת של שכנו, עליו להרחיק בֵּין מִלְמַעְלָן של החלונות, וּבֵין מִלְמַטָּן וּבֵין מִכָּנֶגְדָּן אַרְבַּע אַמּוֹת. דהיינו, אם חפץ הוא להגביה את כותלו למעלה מן החלונות, עליו להגביהו לפחות ארבע אמות מעליהם, כדי שלא יוכל להשען על כותלו ולהציץ בבית חבירו, ואם חפץ הוא להנמיך את כותלו למטה מן החלונות, עליו לבנותו עד ארבע אמות מתחתיהם, כדי שלא יוכל לעמוד על גבי הכותל ולהשקיף לבית שכנו, וכמו כן עליו להרחיק את כותלו ארבע אמות מכנגד החלונות, כדי שלא יחשיך את בית חבירו:

גמרא

מתחילה סברה הגמרא שהכותל הראשון היה סמוך לכותל שכנו בפחות מארבע אמות, ועל כך מקשה הגמרא: וְקָמָא הֵיכִי סָמִיךְ – כיצד ראשוני היה לסמוך את הכותל הראשון לכותלו של חבירו. אָמַר רַב יְהוּדָה, אכן אין כוונת המשנה שהיה לו מתחילה כותל ונפל, אלא הָכִי קָאָמַר – זו היא כוונת המשנה,

אדם הַבָּא לְסַמּוֹךְ מתחילה כותל לכותלו של חבירו, **לֹא יִסְמוֹךְ אֶלָּא** **אִם כֵּן הֶרְחִיק מִמְּנוּ אַרְבַּע אַמּוֹת**, כדי שיעור מעבר בני אדם.

רבא מקשה על פירוש זה: **מַתְקִיף לָהּ רָבָא, וְהָא** במשנה **'מִי שֶׁהָיָה כּוֹתְלוֹ סָמוּךְ לְכוֹתֶל חֲבֵירוֹ' קָתָנֵי**, ומלשון זה משמע שכבר היה לו במקום זה כותל מקודם לכן, ולא שבא עתה לסמוך מתחילה.

ועל כן מבאר רבא את דברי המשנה באופן אחר: **אֶלָּא אָמַר רָבָא, הָכִי קָתָנֵי, מִי שֶׁהָיָה כּוֹתְלוֹ סָמוּךְ לְכוֹתֶל חֲבֵירוֹ בְּרֶחוֹק** [–במרחק] **אַרְבַּע אַמּוֹת, וְנָפַל הכותל, לֹא יִסְמוֹךְ לוֹ כּוֹתֶל אַחֵר** סמוך יותר מן הכותל הראשון, **אֶלָּא אִם כֵּן הֶרְחִיק מִמֶּנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת** כפי שהרחיק מתחילה. **מַאי טַעְמָא**, משום **דְּרַווּשָׁא דְּהָכָא מַעֲלֵי לְהָהֵם** – שדריסת רגלי בני אדם כאן בין הכתלים, מועילה היא לחזק את יסודותיהם שלא יתמוטטו.

הגמרא מבארת באיזה אופנים נאמר דין זה: **אָמַר רַב, לֹא שָׁנוּ** חכמים במשנה שצריך להרחיק את כותלו מן הכותל של חבירו, **אֶלָּא בְּכוֹתֶל גִּינָּה**, דהיינו, שמצידו השני של הכותל יש לחבירו גינה, שמאחר ואין הוא דורס שם בסמוך לכותל, זקוק הוא שידרסו בני אדם מצידו השני של הכותל ברשות הרבים, כדי לחזק את יסודותיו. **אֲבָל בְּכוֹתֶל חָצֵר**, דהיינו, שמצידו השני של הכותל יש לחבירו חצר, **אִם בָּא לְסַמּוֹךְ סוֹמֵךְ** – רשאי הוא לסמוך לו כותל בלא הרחקה, שמאחר ודורס הוא בתוך חצירו בסמוך לכותל מצידו האחד, די בכך לחיזוק יסודותיו, ואין הוא זקוק שידרסו בני רשות הרבים מצידו השני.

רַבִּי אוֹשַׁעְיָא אוֹמֵר, אֶחָד כּוֹתֶל גִּינָּה וְאֶחָד כּוֹתֶל חָצֵר – בין אם יש לחבירו גינה מאחורי כותלו ובין אם יש לו חצר, **אִם בָּא לְסַמּוֹךְ אֵינוֹ סוֹמֵךְ** – אין אדם רשאי לסמוך כותל אחר לכותלו בלא הרחקה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא, וְלֹא פְלִיגִי – לא נחלקו רב ורבי אושעיא בדין זה, מאחר שכל אחד מהם עוסק באופן אחר, **הָא בְּעִיר יְשָׁנָה הָא בְּעִיר חֲדָשָׁה**. כלומר, רב הסובר שאין צריך להרחיק אלא בכותל גינה ולא בכותל חצר, עוסק בעיר ישנה שכבר נידושו קרקעותיה היטב, ולפיכך אין צריך להרחיק אלא מכותל גינה, אבל בכותל חצר די בכך שדורסים בני החצר מצידו האחד של הכותל, ואין צריך שידרסו בני רשות הרבים מבחוץ. אמנם רבי אושעיא עוסק בעיר חדשה, שעדיין לא נידושו קרקעותיה די הצורך, ולפיכך אף בכותל חצר יש להותיר מקום פנוי לבני רשות הרבים, שידרסו מבחוץ ויחזקו את יסודותיו.

הגמרא מקשה על דברי רבא, שביאר שהטעם שיש להרחיק בין הכתלים הוא משום דריסת הרגל: **תְּנַן** – שנינו שאם בונה אדם כותל כנגד **הַחַלּוֹנוֹת** של חבירו, עליו להרחיקו **בֵּין מִלְמַעְלָן** של החלונות, **וּבֵין מִלְמַטָּן וּבֵין מִכָּנֶגְדָּן אַרְבַּע אַמּוֹת**. דהיינו, שאם בונה כותל גבוה יותר מן החלונות, עליו להגביהו ארבע אמות, ואם נמוך הוא מהם עליו להיות נמוך ארבע אמות, וכן צריך להרחיקו מכנגדם ארבע אמות.

וְתָנֵי עֻלָּהּ בברייתא, **שִׁמְלַמְעָלָן** של החלונות יש להגביה את הכותל **בִּכְדֵי שֶׁלֹּא** יוכל להשען על כותלו **וְיָצִיץ וְיֵרֶאֶה** לתוך ביתו של חבירו, **וּמִלְמַטָּן** של החלונות יש להנמיך את הכותל **בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יַעֲמוֹד** על גבי הכותל **וְיֵרֶאֶה**, **וּמִכְּנֶגְדָּן** של החלונות עליו להרחיק **בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יַאֲפִיל** – שלא יחשיך את ביתו של חבירו.

מדייקת הגמרא: **מַעֲמָא** שחייב להרחיק את כותלו מכנגד חלונותיו של חבירו, דווקא משום **שֶׁלֹּא יַאֲפִיל, אֲבָל מִשּׁוּם דַּווּשָׁא לֹא** – אבל אם לא היו חלונות קבועים בכותלו של חבירו, לא היה צריך להרחיק את כותלו משם, ורשאי היה לסומכו לכותלו של חבירו, אף שמונע הוא מעבר בני אדם בין הכתלים.

מתרצת הגמרא: **הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן בְּאָדָם הבָּא לִבְנוֹת כותל מִן הַצַּד**. דהיינו, שאין אורכו של כותל זה כנגד אורך כותלו של חבירו, שבאופן כזה אכן היה צריך להרחיק כדי שיעור מעבר בני אדם, אלא רוחבו של כותל זה מכוון כנגד אורכו של כותל חבירו, שבאופן זה אין לחוש למניעת מעבר בני אדם בחלק קטן כזה של הכותל, ולפיכך אינו צריך להרחיק אלא משום שמאפיל על בית חבירו.

ומאחר שלא נתבאר בברייתא מה הוא שיעור ההרחקה בכדי שלא יאפיל על בית חבירו, מבררת הגמרא: **וְכַמָּה** יש לאדם להרחיק את כותלו העומד מן הצד, מן החלונות הקבועים בכותל חבירו.

אָמַר [–שם חכם] **חֲמִוֹהּ דְּאַשְׁיָן בַּר נְדָבְךְ** [–חמיו של אדם בשם אשיין, שהיה בנו של אדם בשם נדבך] **מְשָׁמֵיהּ דְּרַב, כְּמִלְא רֹחַב חַלּוֹן** – שיעור הרחקת הכותל מן החלונות הוא כפי רוחבו של חלון, והוא שיעור טפח.

מקשה הגמרא: **וְהָלֹא מְצִיץ** הוא לתוך ביתו של חבירו, שמאחר שסמוך הוא מאד לחלונות חבירו אין מועיל מה שמגביה את הכותל ארבע אמות מן החלון, ועדיין יכול הוא להשען על כותלו ולראות את הנעשה בביתו של חבירו.

מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב זְבִיד, בְּמַדִּיר אֶת כּוֹתְלוֹ**. דהיינו, אכן אין די בכך שיגביה או ינמיך ארבע אמות, אלא עליו לבנות את כותלו בשיפוע לצד החלונות, עד שלא יוכל לעמוד או להשען עליו ולראות לתוך בית חבירו.

שבה הגמרא ומקשה: **וְהָא אֲנַן תְּנַן** שיש להרחיק מכנגד החלונות **אַרְבַּע אַמּוֹת**, ולא די בהרחקת טפח אחד כשיעור רוחב חלון.

מתרצת הגמרא: **לֹא קַשְׁיָא, כָּאן** – הברייתא עוסקת באופן שבנה כותל רק **מֵרוּחַ אַחַת** – מצד אחד של החלונות, ומאחר שאינו מחשיך כל כך את בית חבירו די בהרחקת מלא רוחב חלון. **כָּאן** – המשנה עוסקת באופן שבנה כותל **מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת** – משני צידי החלונות של חבירו, ומאחר שמחשיך עליו ביותר יש לו להרחיק שיעור ארבע אמות.

הגמרא מקשה שוב על דברי רבא, הסובר שיש להרחיק את הכתלים משום דריסת הרגל: **תָּא שְׁמַע**, שנינו במשנה בסמוך, **וְאֶת הַכּוֹתֶל** יש להרחיק **מִן הַמְּזוּחָלָה** [–מרזב] של חבירו **אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא** חבירו **זוֹקֵף** [–מעמיד] **אֶת הַסּוּלָּם** כאשר נצרך הוא לנקות את המרזב.

מדייקת הגמרא: **מַעֲמָא** שצריך להרחיק את הכותל מן המרזב, **מִשּׁוּם** שחבירו צריך מקום להעמדת **הסּוּלָּם, אֲבָל מִשּׁוּם דַּווּשָׁא לֹא** – אך באופן שאין לחבירו מרזב, רשאי הוא לסמוך לו את כותלו, אף שמונע הוא את דריסת רגלי האנשים בין הכתלים.

מתרצת הגמרא: **הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן בְּמַזְחִילָה מְשׁוּפַּעַת** – במרזב הבנוי סביב גג משופע הנמשך מכותל הבנין לתוך החצר. **דְּאִי מִשּׁוּם דַּווּשָׁא הוּא** – שאם היה טעם ההרחקה רק כדי שתהא דריסת רגל בין הכתלים, לא היה צריך להרחיק את כותלו מגגו של חבירו כלל, **דְּהָא קָא אָזֵיל וְאָתֵי תּוּתֵיהּ** – שהרי ניתן להלך בין הכתלים תחת שיפוע הגג. ולפיכך הוצרכה המשנה לומר, שמכל מקום עליו להרחיק את כותלו מגגו של חבירו, בכדי שיוכל הלה להעמיד סולם ולנקות את המרזב מעפר ואבנים הנופלים בו ומעכבים את קילוח המים.

משנה

משנה זו עוסקת בדיני הרחקת סולם משובך יונים, וכותל ממרזב שבגג. **מַרְחִיקִין אֶת הַסּוּלָּם מִן הַשּׁוֹבָךְ** של היונים **אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּקְפּוֹץ הַנְּמָיָה** [חיה קטנה כעין חתול] ותטרוף את היונים. דהיינו, אדם שהעמיד שובך של יונים בחצירו, סמוך לכותל שבין החצירות, אסור לשכנו לסמוך סולם לכותל זה, עד שירחיקנו ארבע אמות מן השובך, מאחר שעל ידי הסולם יכולה נמיה לטפס לשובך ולטרוף את היונים.

דין נוסף: **וְאֶת הַכּוֹתֶל** מרחיקים **מִן הַמְּזוּחָלָה** [–מרזב] **אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא** בעל המרזב **זוֹקֵף אֶת הַסּוּלָּם**. דהיינו, בכדי שיוכל להעמיד בין הכותל למרזב סולם בשיפוע, על מנת לעלות ולנקות את המרזב מן העפר והאבנים המצטברים בו ומעכבים את קילוח המים.

המשך בעמוד יג

גמרא

הגמרא מבררת אם משנתינו בשיטת רבי יוסי היא: לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּאִי כְּרַבִּי יוֹסֵי היא לא היתה מחייבת להרחיק את הסולם מן השובך, דְּהָא אָמַר רבי יוסי (להלן כה:), שרשאי אדם לנטוע אילן בחצירו סמוך לבורו של חבירו, אף שעתידים שורשי האילן להזיק את הבור, משום שזֶּה [–בעל הבור] חוֹפֵר בְּתוֹךְ שלו רשות שֶׁלּוֹ, וְזֶה [–בעל האילן] נוֹטֵעַ בְּתוֹךְ שלו רשות שֶׁלּוֹ. דהיינו, שלדעת רבי יוסי רשאי אדם לעשות בתוך שלו כפי רצונו, אף אם שכנו ניזוק מכך. ולשיטתו, מוטל על הניזק להרחיק את עצמו מהמזיק כדי שלא יינזק. ואם כן, לדבריו, אין צריך אדם להרחיק את סולמו מכותלו של חבירו, אלא ירחיק בעל השובך את שובכו מן הכותל.

דוחה הגמרא: אין הכרח לומר כן, אלא אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יוֹסֵי היא אין בכך קושיא, דְּהָא אָמַר רַב אַשִׁי, כִּי הֲוִינַן בֵּי רַב כַּהֲנָא הֲוָה אָמַר – כשהיינו בישיבתו של רב כהנא היה רגיל לומר, דְּמוֹדֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּגִירֵי דִּידֵיהּ – שמודה רבי יוסי שחייב המזיק להרחיק את עצמו, באופן שמזיק על ידי חיצים שלו, דהיינו, שהנזק בא מיד בשעה שעושה את הדבר המזיק בחצירו. וְהָכָא נַמִּי – ואף כאן כשסומך סולם יכול הנזק לבוא מיד, דִּזְמָנִין דְּכַהֲדֵי דְּמַנַּח לֵיהּ יָתְבָא בְּחוֹר וְקָפְצָה – שלעיתים מיד כשמניח את הסולם בסמוך לכותל, קופצת הנמיה מחורה ומטפסת על הסולם עד שמגיעה לשובך, ונמצא שבא ההיזק מיד עם הנחת הסולם, ובאופן כזה מודה רבי יוסי שחייב המזיק להרחיק את עצמו.

מקשה הגמרא: וְהָא גַּרְמָא הוּא, שהרי אין בעל הסולם או ממונו מזיקים בידים את היונים שבשובך, אלא רק גורמים לכך שהנמיה תטפס עליו ותטרוף את היונים, וכלל הוא בידינו שהגורם נזק לחבירו פטור מלשלם, ואם כן מדוע יש לחייבו להרחיק את הסולם מן הכותל.

מתרצת הגמרא: אָמַר רַב טוּבְיָה בַּר מַתָּנָה, זֹאת אוֹמֶרֶת גַּרְמָא בְּנִיזְקִין אָסוּר, שאף שהגורם נזק לחבירו פטור מלשלם, מכל מקום אסור לעשות כן, ולפיכך ניתן לחייבו להרחיק את סולמו כדי שלא יגרום נזק לחבירו.

הגמרא מביאה מעשה הנוגע לדין גרמא בניזקין: רַב יוֹסֵף הֲוָה לֵיהּ חַנְהוּ תָּאלֵי – היו לו בחצירו דקלים קטנים, דְּהָווּ